

Možnost a skutečnost

Zdá se, že – proti Aristotelovi – lze počítat nejen s možnostmi „jsoucími“, ale i s možnostmi „nejsoucími“; a zejména, že lze počítat s tím, že i mezi možnostmi „nejsoucími“ lze rozpoznávat různé „druhy“ či „rody“ (Aristotelés měl za to, že „nejsoucno nemá vůbec žádné druhy“ – Top. IV,6 – 128 B). A ještě třeba vážně odlišovat nemožnosti od možností nejsoucích. Nu, je třeba to upřesnit na příkladech (byť jen myšlených, tedy na modlech). Pokud „skutečností“ rozumíme jen aktuální „hic et nunc“, pak bychom za „neskutečné“ museli považovat nejen ty fáze pravé události, které ještě nenastaly (tedy celou její budoucnost), nýbrž také všechny fáze již minulé, které aktuální jsoucností již prošly, ale nyní už jako takové aktuální nejsou (zůstaly po jich ovšem „stopy“, které aktuální být nadále mohou). Pokud ovšem nebudeme rozsah toho, co je „skutečné“, redukovat jen na „aktuálně jsoucí“, ale budeme za „jsoucí“ považovat i to, co už aktuální formou prošlo, ale nyní už je minulostí, přesněji ovšem řečeno tou částí minulosti, jíž je bylost dané události, máme tu první „rod“ (genus) nejsoucího, totiž nejsoucí, které však „jest“ integrováno do události jako celku, tedy do události, která ještě trvá, probíhá, která se ještě událostně děje, ale neskončila. A je otázkou, zda tento „rod“ můžeme zahrnout mezi to, co je možné; snad by to bylo lze uznat jen v tom případě, kdy bychom uznali, že to, co už bylo aktuální skutečností, se může znovu opakovat, ale nikoli jako nápodoba, ale aspoň s relativní totožností (relativní ve smyslu časovém). To vše ovšem úzce souvisí s problémem, jak vůbec něco, co jednou aktuálně skutečné „jest“, může přestat „být“, tj. skončit, zaniknout. – A pak tu je ještě ona část události, která ještě nenastala; o této části jsme zvyklí uvažovat jako o „možné“ resp. jako o určitém rozsahu „možností“.

(Písek, 150914-1.)